

AŞK İŞARETLERİ

Latife Tekin

Öykü Aşkın muğlaklığını yaşayan ve düşüncelerinin kendinde bıraktığı imgelerle Nezir'in peşine düşen anlatıcının yaşadığı aşk serüveni; kıskançlıklar, anımsamalar, sitemler, hatıralar, hayranlıklar, korkular ve rüyalar bir arada yaşanır. Büyük kalabalık bir kentin karanlık sokaklarında aranan belirsiz aşkın nedeni yoksulluğa ve sessiz kalmaya bağlanır. Duygu ve düşüncelerini kendi iradesi ve bakış açısı ile bulmaya çalışan Cihan'ın Nezir'e duyduğu hayranlık Nezir'i tanıyan herkeste oluşur. Mahalleden arkadaşı olan Yener, Gülhan ve Saim'in de kendisi gibi Nezir karşısındaki siliklikleri zamanla Cihan'ın rahatsızlığını arttırdığı için hepsinin adına konuşmaya başlar. Nezir'in yaşamını ve kendi yaşamlarını sorgulayan anlatıcı Cihan için sitemler birikir ve Nezir'e karşı bir cephe oluşturulur. Nezir etkisinden kurtulmaya başlandıkça yeni bir ilişki ortaya çıkar ve Cihan, aslında Yener'e âşık olduğunu keşfeder. İkisinin karşılıklı duygularla bir olması Nezir'e hoş gelmediği için aralarında içsel bir gerilim yaşanır. Nezir yine sözleri ve hissettirdikleri ile hepsi üzerinde baskı kurmayı başarır. Kendilerini yöneten güce teslim olan anlatıcı ve arkadaşları belirsizliğe doğru yol alırken, Nezir'i bir korku sebebi olarak görerek itaat etmeye devam ederler. Cihan, Nezir ile olan yolculuğunda ona karşı hiçbir zaman kendini savunmadan imaların yettiğine inanarak korkuyla yaşamaya devam eder.

Tema

Yoksulluk Aşık olan yoksul insanların düşünce dünyasında yaşadığı karmaşayı çeşitli imgeler, kelimeler ve duygu dünyası ile aynalamaya çalışan kitabın teması yoksulluktur. Yoksul insanın dili parası olana göre daha sessiz daha silik ve daha itaatkârdır.

Kişiler

Cihan Romanın anlatıcısı konumunda olan Cihan, kendisi gibi Nezir'in peşinde koşan üç arkadaşının da düşüncelerini dile getirir. Çoğu zaman tekillikten çıkarak çoğul olarak konuşan Cihan, ilgili, tedirgin ve meraklı bir kişiliktir. Silik kimliği ile korkarak ve tereddütlere bağlı olarak yaşayan Cihan, Nezir'in gölgesinde kalmış biri olarak bundan rahatsızlık duyar. Yaşadığı içsel çelişkiler Cihan'ı Nezir'e karşı saplantılı ve itaatkâr bir hale getirir. Kaderci karakteri kendisini Nezir'i ararken bulduğu Yener aşkına yönlendirir. Gerçek aşkın izlerini sürerken yaşadığı içsel devinimler yine kendisini kurtarmaz ve acizliği karşısında yenik ve pasif kalmaya devam eder.

Nezir Muhatap olduğu herkesi arkasından sürüklemeye konusunda oldukça başarılı olan Nezir, otorite sahibi, lider bir kişiliktir. Güçlü ve bilgili olması nedeni ile diğerleri üzerinde hayranlık oluşturur ve çevresine hükmeder. Sözcüklere hâkim olduğu kadar maddi açıdan da yeterli görülen Nezir için insanların edilgen olması kendisine onları alaya alma gibi bir hak tanıdığına inanır. Gördüğü ilginin kaybolma tehlikesine karşı da son derece temkinli olan Nezir, karşısındakini korkutma ve peşinden sürüklemeye konusunda da başarılıdır. Hayata dair pek çok güzel şeyi mahalledeki ortamlarda anlatarak iktidarının herkesçe kabul görmesine zemin hazırlayan Nezir, her şeyi bilmesi ve bilgeliği ile herkes için önemli bir şahıs haline gelir.

Yener, Gülhan, Saim Cihan'ın mahalle ve mahzenden arkadaşları olan grubunu temsil eden isimlerin de karakterleri edilgen ve sessizdir. Hepsinin Nezir'in peşinde olması, zaman zaman dürüstlükleri Nezir'den korkmalarına neden olsa da yine Yener Cihan'a, Gülhan da Nezir'e, Nezir ise hepsini elde etmekten geri kalmaz.

Havuç Hanım ve Şalvar Baba Havuç Hanım ve Şalvar Baba yer yer cinselliği simgeleseler de aslanan insanların onlardan çekinmesi ve büyümlü bir yanlarının olmasıdır. Yürekerin donlarda attığını ima eden Şalvar Baba dürüstlüğü nedeni ile bir çekince nedendir.

ANA KARAKTERLER

Cihan (Duygusal)

Karakter Romanın anlatıcısı konumunda olan Cihan, kendisi gibi Nezir'in peşinde koşan üç arkadaşının da düşüncelerini dile getirir. Çoğu zaman tekillikten çıkarak çoğul olarak konuşan Cihan, ilgili, tedirgin ve meraklı bir kişiliktir. Silik kimliği ile korkarak ve tereddütlere bağlı olarak yaşayan Cihan, Nezir'in gölgesinde kalmış biri olarak bundan rahatsızlık duyar. Yaşadığı içsel çelişkiler Cihan'ı Nezir'e karşı saplantılı ve itaatkâr bir hale getirir. Kaderci karakteri kendisini Nezir'i ararken bulduğu Yener aşkına yönlendirir. Gerçek aşkın izlerini sürerken yaşadığı içsel devinimler yine kendisini kurtarmaz ve acizliği karşısında yenik ve pasif kalmaya devam eder.

Aktiviteler Arkadaşları ile bütün olmayı her ne kadar sevse de yine de karakterlerini uygun bulmayan Cihan için yaşam hayli hızlıdır. Yaşadığı yoksul sokaklarda kahvede arkadaşları ile dedikodu yapmak, filme gitmek, rüya görmek, şiir yazmak, âşık olmak ve itaat etmek dışında yapabileceği çok şey yoktur.

ÖRNEK OLAYLAR

Pasif Kendi kimliğinin ve gücünün farkına varmakta güçlük yaşayan anlatıcının pasif tarafı kendisini kaderci bir yaklaşıma iterek Nezir'in karşısında hissettiği uyguyu aşka bağlamasına neden olur: " İnsan, kaderini vadeden kişiyle karşılaşır da onu saflıkla, merakla dinlemez mi?"

Kibirli Yaşadığı yoksul hayatın çamurlarla bütünleşen ömrü ve küf kokan yataklarına rağmen kendinde farklı da bir yan olduğunu düşünen Cihan için diğerlerinden üstün olduğunu gösterme çabası kibirli yapısını öne çıkarır: " Hangi dürtüyle tasarlanmış.. Alıcıları kimler? Varsayımlar ileri sürerek gülüyor, içten gelen bir neşeyle küçümsüyordum onları. Rüzgârın dalgalarından sıyrılmış, garaip bir biçimde ele geçirdiğim üstünlüğün, kendimi farklı ve yukarda hissetmenin keyfini çıkarıyordum."

Tedirgin Kendi başına olmaktan yaşadığı çekince nedeni ile arkadaşlarının sesi olmak niyetiyle benden bize geçen Cihan'ın tedirginliği kelimelerin yoksunluğundan meydana gelir: " Acemi ellerimize uğramayan düşünceler ellerine doğdukça merakla ürperiyorduk. Bir gün, gözlerimize dolan dünyayla ve zihnimizdeki yansımalarla kelimeler arasında anlamlı bağlar kurarak konuşabilecek miyiz acaba? "

Aciz Kolektif bilinçle hareket etmeye çalışsa da Nezir karşısında yaşadığı acizlikten kurtulmayı başaramayan anlatıcının yaşadığı varlık sorgusu, yaptığı yanlış bilmesine rağmen korku ve ürperti ile var olmaya devam eder: " Hiç olmaktan kıl payı kurtulduğumuza sevinelim! Kibirle süzülen gözlerine, ne görmek istediğimizi, ne umduğumuzu bilmeden bakıyor, varlığımızın derinliklerine kadar akan sesini ruhumuzla dinlemeye koyuluyorduk yine. Ve aynı düşle ürperiyorduk. Kendimizden ummadığımız sözler, sanki Nezir'in bir işaretiyle ağzımızdan dökülecek."

Bağlı Parasızlığın kendilerini bağladığına inanan Cihan için kendisi gibi olan arkadaşları da bir nevi yoldaş olarak görünür. Onlar bağılılıkları farklı, Nezir'e olan bağılılığı farklıdır: " Ona duyduğumuz bağılılığın nedeni, sefaletin ağırlığını yok eden gücü değil mi? Gökyüzünde yıldızımız olmadığına göre, varlık ışığımız çaresizliğimizin şiddetinden doğacak. Bir kez daha sahipsiz çıgıllıklara uğrayıp sarsılsak.. fena mı?"

Sitemli Yaşayamadığı güzellikleri yaşadığı yoksul hayata bağlayan Cihan'ın kendi hayatını mahzen olarak görmesi ve umut dolu beklentilerinin Havuç Hanım tarafından engellenecek olması korkusu kendisindeki sitemi daha belirgin bir hale getirir: " Sahile inmek istiyorduk, ama ya Havuç hanıma rastlarsak? Yıldızlar kapalı.. bulutlar duraksamış. Bir daha mahzene gitmeyeceğiz.. amelelerin kahveye.. sinemaya, lunaparka.. aşevinin avlusuna. Fakirliğimizin tadını kendi başımıza çıkaracağız. "Babama bayramlık alsın diye yalvarmazsam ne olayım!" "Bir daha gondola binersek.."

Duygusal Nezir'e olan hayranlığı kendisinde değişik duyguları harekete geçirdiği için ona doğru çekilen ve kendine bile itiraf etmekte zorlandığı aşkı yaşama, bütünleşme ve sarılma arzusu içinde olan Cihan'ın duygusallığı ani değişimlere tabidir: "Tepemde kırılıp duran bir titreşimle yatağıma sığınmışım. Aşk. Aşk. Nezir'in ruhuma fırlattığı hiçbir kelime böyle dağılıp tozlaşmamıştır. İçim, incelmış yastığımın kokusuyla bulanırken kalbim güp güp atarak ışığıylaşmış. Varlığımı iğneleyen zerreler kıvılcımlanıyor. Yarattığı bütün duygular, sezgiler bana yabancı, bilinmedik bir tutuşma.. korkunç kızgınlık!"

Kıskanç Cihan'ın Yener ile birlikte Nezir'in Gülhan ile olmasını fark etmesi üzerinde ruhunda derin güven sorunları oluşmaya başlar. Yaşadığı duygular insanların aynılığı ya da üstünlüğü kıskançlık duygusunu uyandırır: "Öfkeden kıvrılan gövdemi evin içinde güçlkle taşıyordum. Yener'den çıt yok. Saim de uğramadı bir daha. Mahzendeler.. Yüzüme gülmek için yolunu gözlüyorlar. Pencereyi açıp başımı usulca uzatarak havayı yokluyorum ikide bir. Gülhan'ın Nezir'e attığı yumruk hayal kokuyor. Nezir'in Saim'in bacalarının arasında gezinen elleri.. Yener'in göğsünü sırtımda hissedip kaykılıyordum. Bıçak ucuna benzer bir acı."

Saplantılı Nezir ile yaşadığı şeye bir isim koyamayan Cihan üstüne bir de Yener'i ekleyince hayatı düşüncelerden geçilmez karmaşık bir hal alır. Yener'in yanında kendi gibi hissettiğini görmesine karşı yine de Nezir'in varlığından uzaklaşamaz, ona karşı adeta bir takıntı ve saplantı duygusu yaşar: "Aklımı çelen uyarı yararsız.. Yener'in, Nezir ve Saim'le görüşüp gizliliğe kaçtığına ihtimal verirsem, bakışlarım karanlığa saplanır. Ne yaparım o vakit? Zihnimde ürperen ağırlığı hafife aldım. Geçilmez tecrübe!"

Kaderci Yaşadıklarını bir üst varlığa bağlayan Cihan, ilişkilerini kaderin olması gerekeni gösterdiğine inanarak sorgulamayı tercih eder. Zira yukardan kontrol edildiğini düşünür: "İnsan, aklına estikçe, soluduğu havanın üstüne sıçrayıp hayatını ayarlama imkânından yoksundur. Bunu öğreneyim diye beni Yener'e yöneltmiş."

Nezir (Mantıklı)

Karakter Muhatap olduğu herkesi arkasından sürükleme konusunda oldukça başarılı olan Nezir, otorite sahibi, lider bir kişiliktir. Güçlü ve bilgili olması nedeni ile diğerleri üzerinde hayranlık oluşturur ve çevresine hükmeder. Sözcüklere hâkim olduğu kadar maddi açıdan da yeterli görülen Nezir için insanların edilgen olması kendisine onları alaya alma gibi bir hak tanıdığına inanır. Gördüğü ilginin kaybolma tehlikesine karşı da son derece temkinli olan Nezir, karşısındakini korkutma ve peşinden sürükleme konusunda da başarılıdır. Hayata dair pek çok güzel şeyi mahalledeki ortamlarda anlatarak iktidarının herkesçe kabul görmesine zemin hazırlayan Nezir, her şeyi bilmesi ve bilgeliği ile herkes için önemli bir şahıs haline gelir.

Aktiviteler Hemen her işten anlayan Nezir çocukların peşine mahzene giderek onlara kendi renkli dünyasının büyüü yapısını anlatmakla övünür. Dükkânda çalışmak, konuşmak ve terzilik gibi pek çok görevi olan Nezir, zengin ve hayatı dilediği şekilde yöneten bir erkektir.

ÖRNEK ANILAR

Alaycı Küf kokan evlerde karanlık sokaklarda yaşayan insanlar için bayramın dahi yaşanmasını gereksiz bulan Nezir, karşısındakileri ciddiye almayarak görünmeye devam eder: "Varlığımızı kuşatan esintilerin neyi işaret ettiğini sadece o bilebilir! Sessizlikten başka bir şey yok. Soğuk, alaycı bir gülüş.. ağzının kenarında zalim bir aydınlıkla ışılıyordu."

Etkili Her ne şekilde olursa olsun konuştuğu herkeste bir tesir etme konusunda başarılı olan Nezir hayli güçlü bir kişidir: "Uyandırdığı heves, sesleri uçsuz bucaksız gündüzde yitip giden, cümleleri dayanıksız, bakıldığını bilmeyen ve bakıldığı duygusuyla bakamayan –Nezir'in deyimiyle gözleri manevrasız- insanların dünyasından sıçrayarak gönüllerimize ulaşıyordu."

Mesafeli İnsanlara karşı olan davranışlarına ve duyguları konusunda mesafeli yaklaşan Nezir, soğuk ve tedirgin bir karakterdir: "Lafını çakıp havalanmış, gözleriyle mesafe alıyordu Nezir. Yüzüyle yüzlerimiz arasında titreyen uzaklığa ölçsüz bir ses değmiş. Çekileceği yeri ayarlıyor. Beraberliğimizin düzeni Nezir için öylesine önemli ki.. Duracağımız yeri biraz esip şaşırırsak, kendisine göre yeniden belirliyor.. hassas bakışıyla."

Otoriter Saygısızlığa karşı tahammülü olmayan Nezir, en ufak bir hamlede dahi öne geçerek karşısındakini yerin dibine sokmayı amaç edinir: "Saim hikâyenin içerisine girerek bir an için Nezir'in katına yükselmiş, inmek istemiyordu. "Nezir, biliyor musun, Havuç hanım masa örtüsüne başlamış, kordonlu şişle" der demez Nezir'in gözleri karanlığa açıldı. "İğrenç herif.. sen kim oluyorsun da bana adıyla sesleniyorsun, ha?" Gövdesini çevreleyen gizli alan Saim'in üstüne doğru öyle bir genişledi ki Saim'in yüzü kitledi.. soğuk, buz gibi bir havayla. "Sana kendini ara desem, dünyada bulamazsın aptal.. arayamazsın bile, ne dediğimi çikamazsın. Hiçsin, sıfırsın sen, anladın mı?"

Başarılı Hayattaki başarısını düzenine ve bilgisine bağlayan Nezir'in insanları ekseninde çevirmesi yeterli değildir çünkü o hayatının tüm evrelerini ve hücrelerini de hizaya sokabilen başarılı bir adamdır: "Sabaha karşı.. başka bir şey yaptım asıl. Görmek istemiyor musunuz? Havanın içindeki gözenekleri hizaya soktum. Bakın, delik ışıyor. Kepeklerimi bir bir delikten geçirerek uçuruyorum. Dikkat! Serbest.. Kandırdım. Nereye istiyorsanız oraya bakın, nasıl olsa bir bok göremeyeceksiniz."

İyimser Hayatın gizini çözdüğüne inanan Nezir için yaşam zıddını görmekten ibarettir. Dengenin bilinen bu gerçekliğe karşı takınılacak olan iyimser hava sayesinde yakalanacağına inanan Nezir, kendini ezdirmeyen, hakkını arayan, geleceğe güvenle bakabilen iyimser biridir: " Nezir, Saim'in omuz başlarını avuçlarının içine alıp gövdesini arkalamış, kendini görünmezliğe çekerek konuşuyor. "Dünyada, evladım, güzeller çirkinleri, çirkinler güzelleri görüyor, görecek.. Işık, düşünüp dengeyi kurmuş. Merak etme.. tıpsızlığın gözlerimizi ırgalamıyor. Üzülüp dertlenmen gerekmez."